

JÓZEFA JOTEYKO

Profesor w Belgii, Francji oraz w Warszawie

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 160

=====

Polecana/omawiana książka:

- [1] **Otton Lipkowski: Józefa Joteyko życie i działalność, PWN, Warszawa 1968.**
- [2] **Najważniejsze kobiety w psychologii XX wieku. Redaktorzy: Sibylle Volkmann-Raue, Helmut E. Lueck, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne Sp. z o.o., Sopot, 2015.**
- =====

Józefa Franciszka Joteyko urodziła się 29 stycznia 1866 roku w Poczujkach koło Kijowa, a zatem w XIX wieku. Zmarła 24 kwietnia 1928 roku w Warszawie, w odrodzonej Polsce. Przeżyła tylko 62 lata, grób Józefy Joteyko znajduje się na Starych Powązkach w Warszawie. Była jedną z pierwszych polskich naukowczyń – znaną ówczesnie w wielu krajach Europy.

Była psycholożką, pedagożką, współorganizatorka pedagogiki specjalnej (z Marią Grzegorzewską) w Warszawie. Była przewodniczącą belgijskiego Towarzystwa Neurologicznego oraz wielokrotną laureatką paryskiej Akademii Nauk.

W eseju zostanie omówiona tylko książka [1]. Została wydana w 1968 roku, dziś dostępna jest tylko w wybranych bibliotekach, ale warto się wybrać. Przedmowę napisała **Maria Grzegorzewska**, która jest bohaterką innego odcinka naszej serii

(nr 130) oraz **Patronką Roku 2022**, ogłoszoną przez Sejm naszej ojczyzny. Grzegorzewska pisze iż ma szczególny powód do zabrania głosu gdyż była uczennicą i dobrą znajomą naszej Bohaterki. Spędziły razem wiele lat we Francji. Grzegorzewska twierdzi iż „Józefa Joteyko przyniosła z sobą na świat niepojętą dla otoczenia dobroć...”. We wstępie autor książki zaznacza iż wiele dokumentów związanych z Postacią zaginęło w czasie II wojny światowej, dlatego opiera się on na ustnych relacjach, za które jest szczególnie wdzięczny. Na szczęście w 1929 roku wydano księgę pamiątkową, która obecnie jest zdygitalizowana i do wyklikania przez dociekliwych czytelników. Autor twierdzi iż postać jest mało znana w Polsce i dlatego napisał ‘polecaną przez eseistę’ książkę. Czy teraz po 54 latach Józefa Joteyko jest bardziej znana? Chyba nie.

Książka ma mały format, 212 stron, papier jest dziś lekko pożółkły, wiotki. Jest zaledwie kilka czarno-białych zdjęć w tekście, oprócz jednego portretowego, na samym początku, obok strony tytułowej (na grubszym papierze kredowym). Rozdziały i podrozdziały nie są numerowane. Pisane są dużymi literami, większą i mniejszą czcionką. Pierwszy z nich zatytułowany jest <<Życie Józefy Joteyko>>. Pochodziła z litewskiej rodziny szlacheckiej. Jej rodzice Lucjan i Karolina (z Odrowążów) byli zamożnymi ziemianami – np. wydzierżawili w roku 1871 majątek, a w roku 1873 przenieśli się do Warszawy na stałe. Józefa miała brata – **Tadeusza Joteyko** (1872–1932), wybitnego polskiego kompozytora¹. A także jeszcze dwoje rodzeństwa – Zofię (ur. 1868) – która odbyła studia przyrodnicze m.in. w Genewie!! Zofia wyszła za mąż, a po powrocie mieszkała w Warszawie. Brat Mieczysław zmarł w wieku 9 lat. Co za rodzina!! 150 lat temu wysyłali córki na studia, uczyli kilku języków obcych, rozwijali zdolności.

Warto przeczytać i poczuć się dumnym z bycia Polakiem, wbrew wielu dzisiejszym nieukom i naszym wrogom.

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Joteyko; o bracie naszej Bohaterki;

<https://www.mapofpoland.pl/Warszawa,mapa,1,Joteyki.html>; ul. Tadeusza Joteyki w Warszawie.

Nasza Bohaterka uczyła się początkowo w domu (guwernantka pani Perosette, zapewne Francuzka), a od 1876r. na pensji Pani Z. Sierakowskiej, zaś od 1877r. na zorganizowanych prywatnie przez rodziców kompletach. Dlaczego? Bo nie było Polski, bo Warszawa była pod zaborem rosyjskim, bo Rosjanie chcieli rusyfikować Polaków. Na oficjalnych pensjach musiano uczyć rosyjskiego, po rosyjsku. Bywają Bohaterki PATRIOTKI (z rodzin patriotycznych), ta do nich należy. Prywatne lekcje zorganizowała grupa rodziców, wynajęto wybitnych nauczycieli m.in. Anna Bilińska (uczennica Wojciecha Gersona) uczyła rysunków, a KAROL OLSZEWSKI² biologii, chemii, fizyki; natomiast Piotr Chmielowski³ literatury polskiej.

Autor podsumowuje: „miłość ojczyzny, gotowość do podejmowania trudnych i odpowiedzialnych obowiązków społecznych [...] zainteresowanie naukami przyrodniczymi” to cechy naszej HEROINY, po skończeniu wykształcenia średniego. Takich ludzi były tysiące, „dopiero” przez Jej sylwetkę (i Jej podobnych) można zrozumieć odzyskanie przez Polskę NIEPODLEGŁOŚCI.

W roku 1884 Joteyko skończyła szkołę średnią – chcąc kontynuować naukę, zdecydowała się na wyjazd do Genewy. Strona 23 – podrozdział <<W Genewie i Brukseli>>. Rosjanie w 1869 roku utworzyli Cesarski Uniwersytet Warszawski, z językiem **wykładowym rosyjskim**. Ponadto ta uczelnia – jak i UJ - były w tym czasie zamknięte dla kobiet. Car nawet ufundował Gmach Główny Politechniki Warszawskiej – dziś odbudowany po zniszczeniach wojennych.

Zatem nasza HEROINA w 1886 roku rozpoczęła studia w Genewie. Zatem język francuski znała płynnie. Przez pewien czas mieszkała, a cały czas miała wsparcie wuja matki Zygmunta Miłkowskiego⁴. Dziś niestety ten Polak jest zupełnie nieznany, ani jego działalność, ani twórczość nie są omawiane w szkołach. Strona 25: zdjęcie Józefy jako studentki. Przez jego dom przewinął się korowód

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_Olszewski; studiował w Heidelbergu, większość życia spędził w Krakowie; prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Chmielowski; prof. Uniwersytetu Lwowskiego.

⁴ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Mi%C5%82kowski_\(pisarz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Mi%C5%82kowski_(pisarz)); zapomniany polski pisarz oraz działacz niepodległościowy, napisał około 80 powieści.

wybitnych postaci, Polaków marzących o niepodległej Polsce. Marzyli **i działali**. Więc nasza Bohaterka miała okazje spotykać ludzi mądrych, wybitnych, dynamicznych.

W 1888 roku uzyskała tytuł licencjata z zakresu nauk fizycznych i przyrodniczych. Miała wybitnych profesorów - m.in. Prof. K. Vogt – o poglądach skrajnie materialistycznych. Mówił iż zjawiska psychologiczne powstają wyłącznie na podstawie fizycznej. Ciekawe jest dociekanie budowy człowieka i rozumienie jego istoty. Eseista dzięki znajomości angielskiego i pracy tłumacza – dowiedział się o problemie **projektowania** antyciał. Dziś już projektuje się zwierzęta i są tacy, to nie żart, którzy już opracowali projektowanie ludzi. Czekają tylko na zgodę.

Na krótko wróciła do zamieszkiwanej przez rodziców Warszawy, ojciec chorował, chciała go odwiedzić. Następnie wyjechała do Brukseli, gdzie podjęła dalsze studia wyższe na Wydziale Lekarskim w Brukseli (od września 1889). Co ciekawe dojechała też część rodziny, bez ojca. Mama prowadziła dom – dzieci studiowały: Zofia nauki przyrodnicze, a Tadeusz w konserwatorium. Sytuacja materialna nie do uwierzenia. Jednak ze względu na stan zdrowia głowy rodziny zmieniono plany. Mama i brat Tadeusz wrócili już po roku do Warszawy, a Ona przeniosła się do Paryża. Zofia zostawszy sama, pojechała jednak za mamą na ziemię polskie pod rosyjskim zaborem.

Mamy rozdział <<W Paryżu>> - strona 32. Studia kontynuowała w École de Médécine, gdzie w 1896r. **obroniła pracę doktorską** na wydziale medycznym i uzyskała dyplom doktora wszech nauk lekarskich. W Paryżu mieszkał brat cioteczny Stanisław Zaremba⁵. Inni znajomi paryscy to drugi brat cioteczny Tadeusz Chojecki⁶ oraz Bolesław Limanowski⁷. Generalnie znowu spotykała się z ludźmi wybitnymi, mądrymi, gigantami inteligencji, których tak dzisiaj brakuje.

⁵ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Zaremba_\(1863%E2%80%931942\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Zaremba_(1863%E2%80%931942)); krewny Bohaterki, wybitny uczonek, współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Matematycznego – do którego należał eseista.

⁶ Syn poety Edmunda Chojeckiego: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Edmund_Chojecki_\(pisarz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Edmund_Chojecki_(pisarz));

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Boles%C5%82aw_Limanowski; o Bolesławie Limanowskim.

Promotorem Jej doktoratu był prof. Ollier-Henri. A przedstawiona rozprawa zdobyła honorowe wyróżnienie. Nasza Heroina podjęła praktykę lekarską w Paryżu. Miała prywatny gabinet przy Avenue Montespau 7.

Kolejny rozdział to <<POWTÓRNIE W BRUKSELI>>. Zgłosiła się do pracy w Instytucie Fizjologicznym Solvaya.

Generalnie nie streszcza się książek w esejach. Każdy musi sam sięgnąć po oryginał lub surfować po Internecie. Widać po tych kilku informacjach iż mamy do czynienia z Osobą wybitną, a historia Jej życia jest pasjonująca. Autor podaje dziesiątki innych faktów, nazwisk, komentarzy. Druk jest dość mały i gęsty...

Ona zaczęła pracować naukowo, publikować artykuły we wiodących ówczesnych czasopismach akademickich. W 1906r. podjęła wykłady z psychologii pedagogicznej w seminariach nauczycielskich w Mons oraz Charleroi. W 1912r. roku założyła Międzynarodowy Fakultet Pedagogiki w Brukseli (rue de la Culture). Strona 53: reprodukcja programu wykładów na semestr letni 1914 roku!!! Jej nazwisko pisane jest jako IOTEYKO. Zorganizowała tu I Międzynarodowy Kongres Pedagogiki. Przewodniczącym Kongresu był prof. Ovide Decroly.

Do „Jej” Fakultetu zaczęły zgłaszać się Polki, Ona jeździła do kraju z wykładami. Wybuchła I wojna światowa. W 1915 nasza Bohaterka znowu mieszkała w Paryżu. Otrzymała wykłady w uczelni o nazwie **College de France** i była drugim przedstawicielem Polski, który tu wykładał – oczywiście po Adamie Mickiewiczu!!

Rok 1918 – Polska odzyskała niepodległość. Dziesiątki profesorów o polskich korzeniach wróciło do nowo otwartych UNIWERSYTETÓW⁸ i innych uczelni akademickich. Józefa Joteyko wróciła do Warszawy. Dyrektor Państwowego Instytutu Pedagogicznego w Warszawie zaproponował Jej wykłady z Psychologii Ogólnej i Pedagogicznej. Strona 49: „do obowiązków Bohaterki należało również

⁸ WOJNAROWSKI, J.; ZAWIŚLAK, S. Kazimierz Kuratowski—biography and genesis of the theorem on planar graphs. In: *Graph-Based Modelling in Engineering*. Springer, Cham, 2017. p. 233-246.

Artykuł eseisty gdzie zestawiono kilka nazwisk matematyków, którzy wrócili do Polski po roku 1918.

prowadzenie ćwiczeń z psychologii”. Nadal pracowała naukowo i publikowała prace, ale niestety Jej stan zdrowia się pogarszał, co za szkoda, że nie mogła pracować jeszcze dłużej.

W 1920r. wydała w Paryżu książkę „La Fatigue” (z dziedziny fizjologii, zmęczenie), która po polsku ukazała się dopiero 11 lat później.

W 1926 roku przedstawiła **pracę habilitacyjną** recenzentom na Uniwersytecie Warszawskim, która została obroniona w 1927 roku. Niestety okazało się, że na rok przed śmiercią.

Dalsze rozdziały to m.in.: <<Osobowość Józefy Joteyko>> oraz <<Praca naukowa w zakresie fizjologii>>. Ogromne, szerokie opracowanie. Następnie mamy rozdział <<Działalność pedagogiczna>>, znowu kilkadziesiąt stron - to już dla fachowców.

Nie założyła rodziny, dobrze, że miała okazję wrócić i pracować dla Polski i że tego z całego serca chciała. Ach, gdyby dziś było więcej patriotów, znających perfekcyjnie języki obce...

Warto przypomnieć sobie Jej postać. Eseista dowiedział się o Niej dopiero teraz, nie było o Niej w podręcznikach do historii. Mógłby powstać film...

LINKI

- a. <https://dzikiezycie.pl/archiwum/2019/listopad-2019/rola-kobiet-w-krzewieniu-idei-jarstwa>;
- b. https://www.researchgate.net/profile/Marta-Rawinska/publication/320334729_Seksualnosc_osob_z_niepelnosprawnoscia_intelektualna_w_opinii_nauczycieli_i_terapeutow/links/5eb2da9592851cbf7fa9bfad/Seksualnosc-osob-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-w-opinii-nauczycieli-i-terapeutow.pdf#page=120;
- c. https://encyklopedia.biolog.pl/index.php?haslo=J%C3%B3zefa_Joteyko; informacje o naszej Heroinie.
- d. <https://polsca.pan.pl/kim-byla-profesor-jozefa-joteyko-artykul-dr-koniecznej-w-kwartalniku-nauka-numer-1-2019/>; artykuł naukowy.

WYBRANE PUBLIKACJE

- A. JOTEYKO, Józefa. *Poziom inteligencji uczniów gimnazjum niższego, badania eksperymentalne*. Książnica Polska Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 1922.
- B. DUDNYK, Nadia; KRASIŃSKA, Izabela. Poglądy pedagogiczne Józefy Joteyko (1866-1928). *Nauczyciel i Szkoła*, 2017, 1.61.
[file:///C:/Users/Stan/Downloads/918-Tekst%20artyku%C5%82u-1787-1-10-20170930%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Stan/Downloads/918-Tekst%20artyku%C5%82u-1787-1-10-20170930%20(3).pdf);
- C. KONIECZNA, Seweryna. Professor Józefa Joteyko –The distinguished polish scientist at the turn of the 19th and the 20th century. *Nauka*, 2019, 1.
- D. KOCZOCIK-PRZEDPELSKA, J. Józefa Joteyko 1866-1928. *Acta Physiologica Polonica*, 1987, 38.3. //po angielsku
- E. Konieczna, S. (2014). Profesor Józefa Joteyko–neurolog rozwojowy, psycholog, pedagog przełomu XIX i XX wieku„. *Poznańskie Zeszyty Humanistyczne*”[3], opublikowano: http://www.pomost.net/pl/tom_23/konieczna.pdf [dostęp: 11.02. 2016].
- F. KULBAKA, Jacek. Kształcenie specjalne w dwudziestoleciu międzywojennym w Polsce. Twórczynie pedagogiki specjalnej. In: *Forum Pedagogiczne*. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, 2019. p. 57-75.

// długi artykuł

- G. GUMUŁA, TERESA. Udział kobiet w edukacji i opiece na łamach tygodnika „Bluszcz” w latach 1918–1939.
- H. KOLBUSZEWSKA, Jolanta. Wskrzeszenie państwa polskiego a równouprawnienie kobiet w nauce. *Sensus Historiae*®, 2018, 30.1. <file:///C:/Users/Stan/Downloads/421-843-1-SM.pdf>;
- I. BOŁDYREW, Aneta, et al. Warunki i strategie działalności naukowej polskich akademikzek na niwie pedagogiki i psychologii w latach 1918–1939. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 2018, 250.4: 140-151.

UZUPEŁNIENIE – o Jej przyjaciółce

Maria Grzegorzewska: (Nie)lotne myśli Marii Grzegorzewskiej. Książka do pisania. Wydawnictwo Austeria.

<https://xlm.pl/dzienniki-pamietniki/156377-nieulotne-mysli-marii-grzegorzewskiej-maria-grz-9788378665366.html/>

Szkoły imienia BOHATERKI:

☀ Szkoła Podstawowa Specjalna nr 79 im Józefy Joteyko w Krakowie; ul. Tadeusza Ptaszckiego 9, 31-979 Kraków.

☀ W latach 30. XX wieku działała Szkoła Powszechna im. Józefy Joteyko oraz XI Państwowe Gimnazjum żeńskie im. Józefy Joteyko przy ul. Podwale 6 w Krakowie. Zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 1937 zostało utworzone „X Państwowe Gimnazjum im. Józefy Joteyko w Krakowie”, a szkoła miała charakter żeński.

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

Książka z roku 1929 oraz naukowa BOHATERKI

The screenshot shows a product page for a book. The title is "JÓZEFA JOTEYKO. KSIĘGA PAMIĄTKOWA POŚWIĘCONA JEJ ŻYCIU I DZIAŁALNOŚCI". The price is 66,00 zł. The status is "Produkt niedostępny" (Product unavailable). The author is listed as "Nieznany". The publisher is "Związek Polskiego Naucz. Szkoł. Powszechnych". The year of publication is 1929. The format is 16,5x23,5 cm, 166 pages, soft cover. The book is described as a pre-1923 historical reproduction. The website is kwadryga.com.

Używamy plików cookies, aby ułatwić Ci korzystanie z naszego serwisu oraz do celów statystycznych. Korzystając z naszej strony wyrażasz zgodę na wykorzystywanie przez nas plików cookies. Jeśli nie blokujesz tych plików, to zgadzasz się na ich użycie oraz zapisanie w pamięci urządzenia. Pamiętaj, że możesz samodzielnie zarządzać cookies, zmieniając ustawienia przeglądarki.

WA004_32196_P12....pdf

The Science of Labour and Its Organization

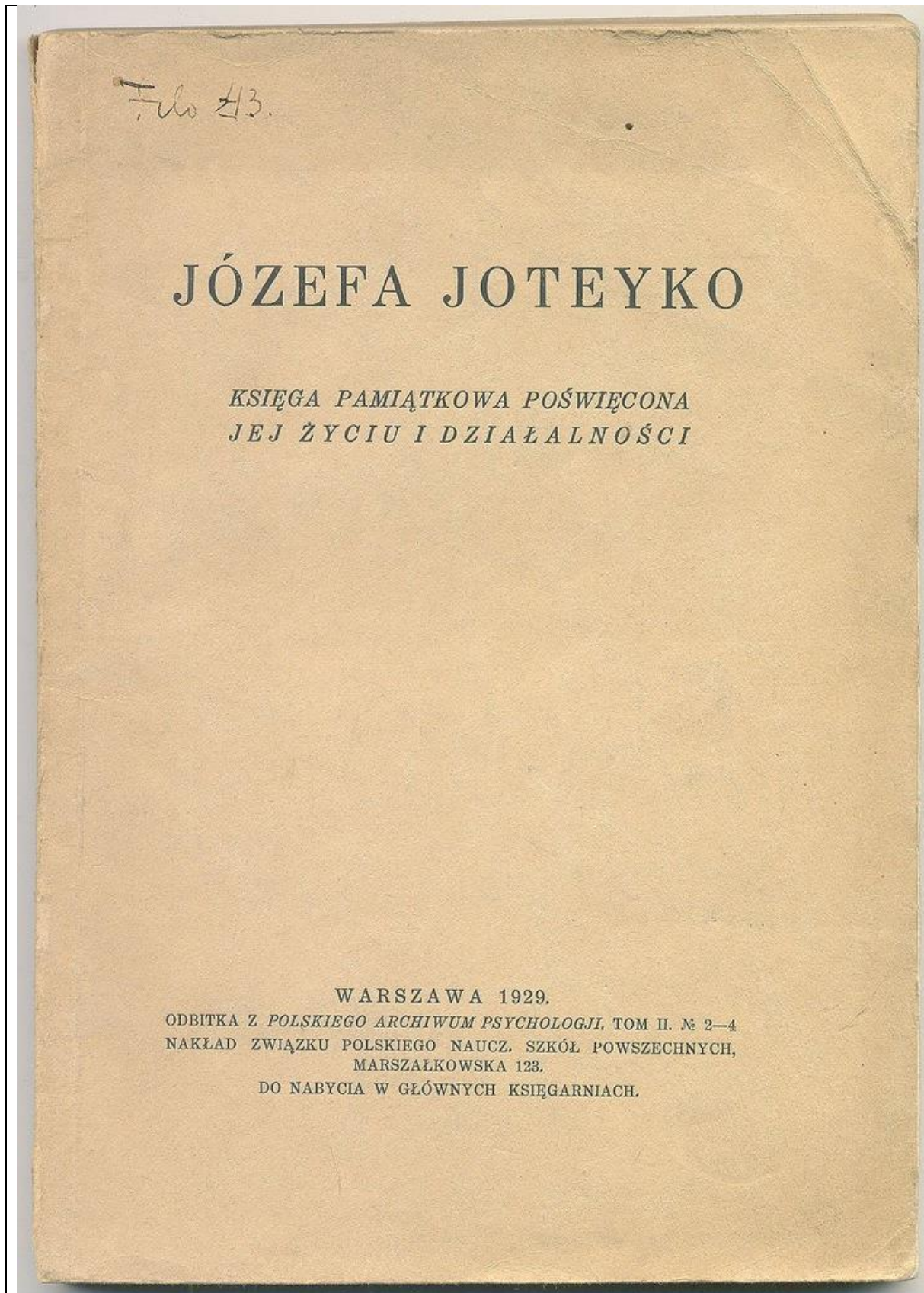
Józefa Joteyko

This is a pre-1923 historical reproduction that was curated for quality. Quality assurance was conducted on each of these books in an attempt to remov...

WA004_32196_P12....pdf

Wpisz tu wyszukiwane słowa

0°C Pochmurnie 17:02 15.01.2022

Brat BOHATERKI

Tadeusz Joteyko - kompozytor, dyrygent, pedagog. Fotografia portretowa z dedykacją dla Ilustrowanego Kurjera Codziennego. IKC nr 224 z 15.08.1931

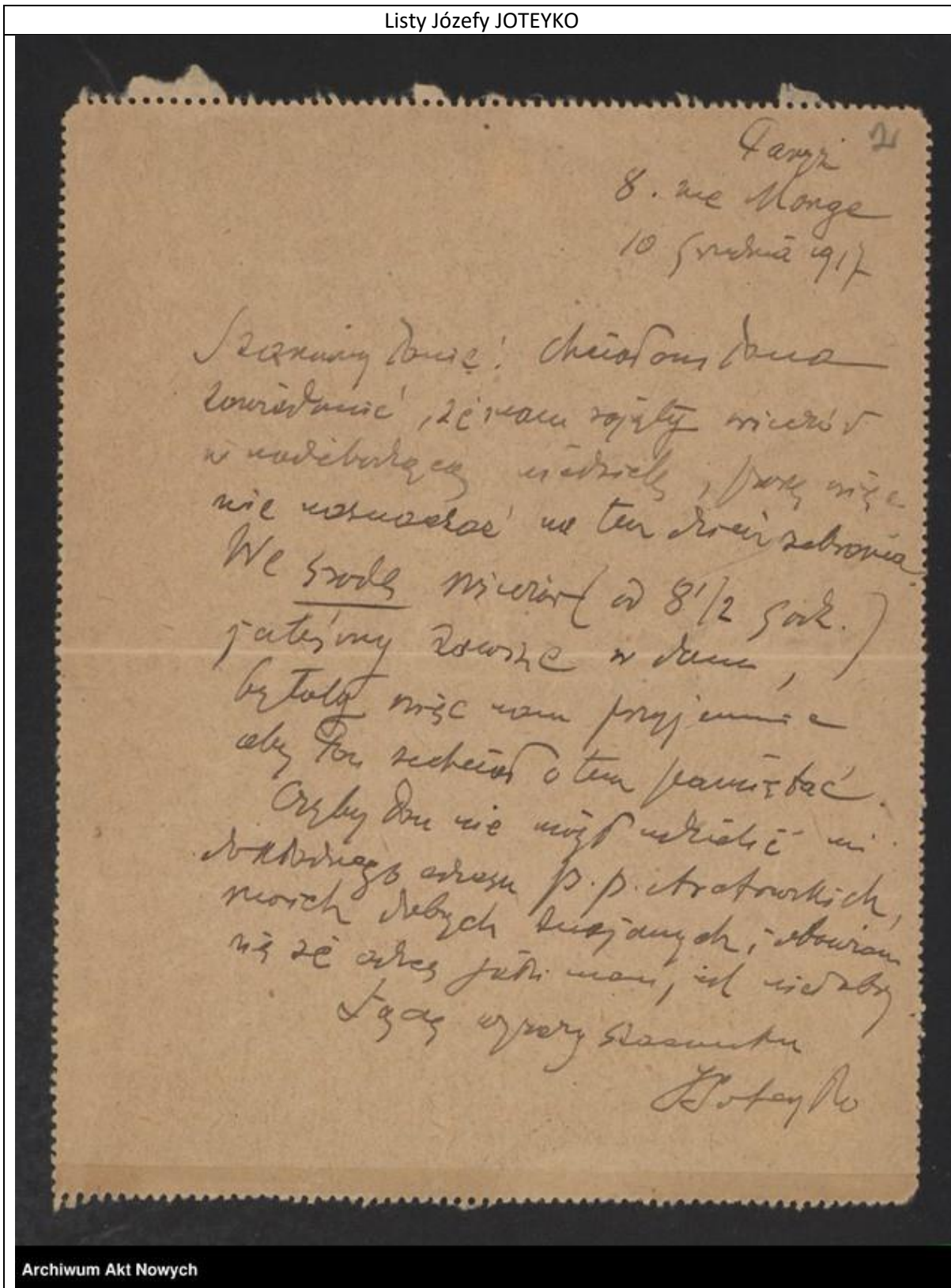

Narodowe Archiwum Cyfrowe

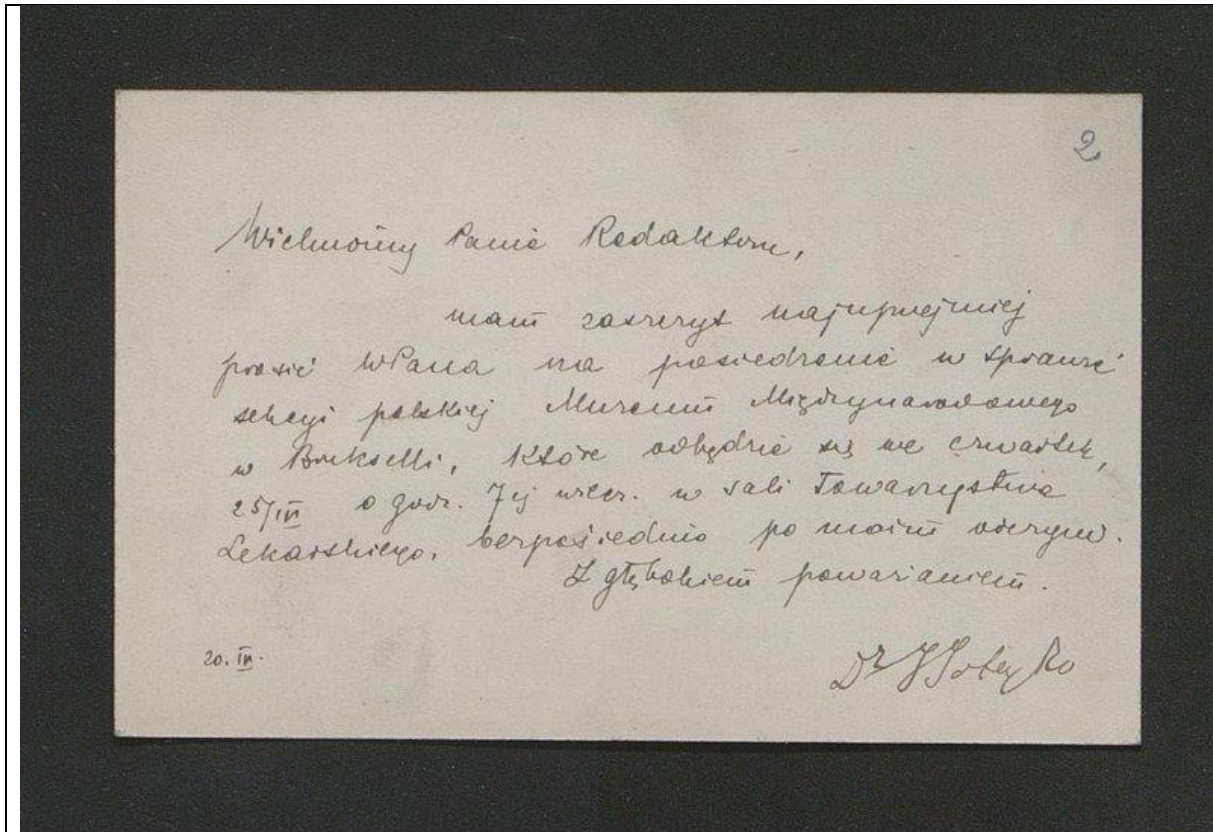
Członkowie jury. Siedzą od lewej: delegat Departamentu Sztuki Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Janusz Miketta, **kompozytor Tadeusz Joteyko**, kompozytor Łucjan Kamieński, kompozytor Stanisław Niewiadomski, dyrygent i kompozytor Grzegorz Fitelberg, kompozytor Kazimierz Sikorski, kompozytor i dyrygent Ludomir Różycki.

IKC nr 28 z 28.01.1931

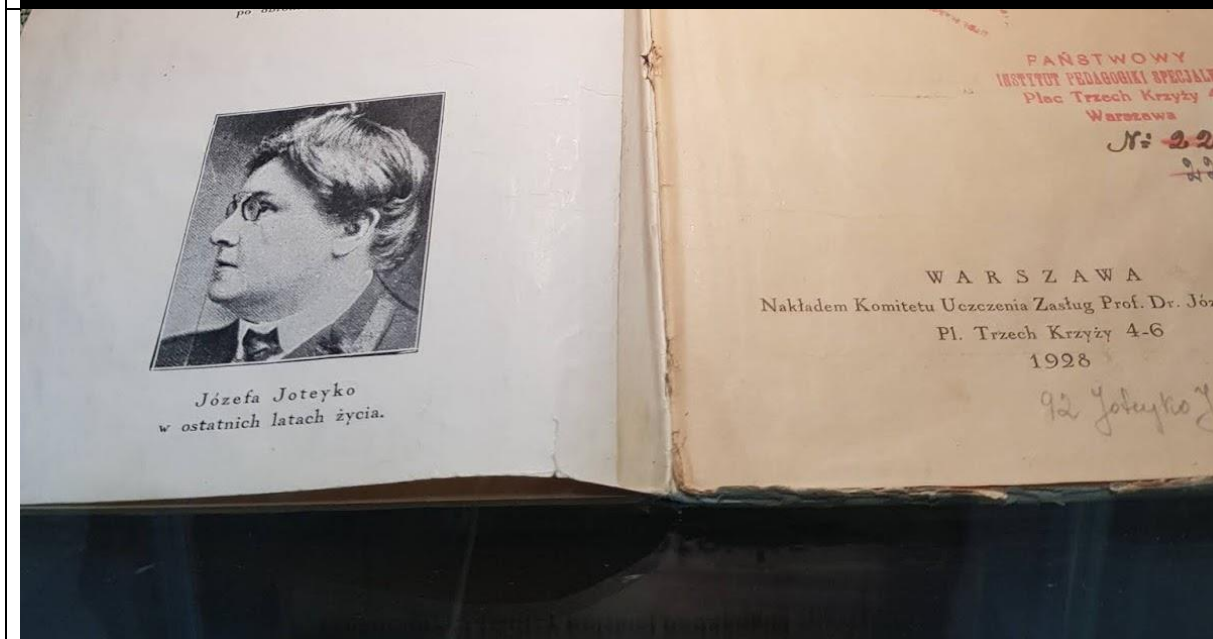
Listy Józefy JOTEYKO

List dr Józefy Joteyko do Kazimierza Bartoszewicza
z zaproszeniem na posiedzenie w sprawie sekcji polskiej Muzeum
Międzynarodowego w Brukseli

Archiwum Państwowe w Łodzi

Z Internetu

PARYŻ

miasto gdzie obroniła DOKTOTAT i prowadziła wykłady
w ECOLE DE FRANCE

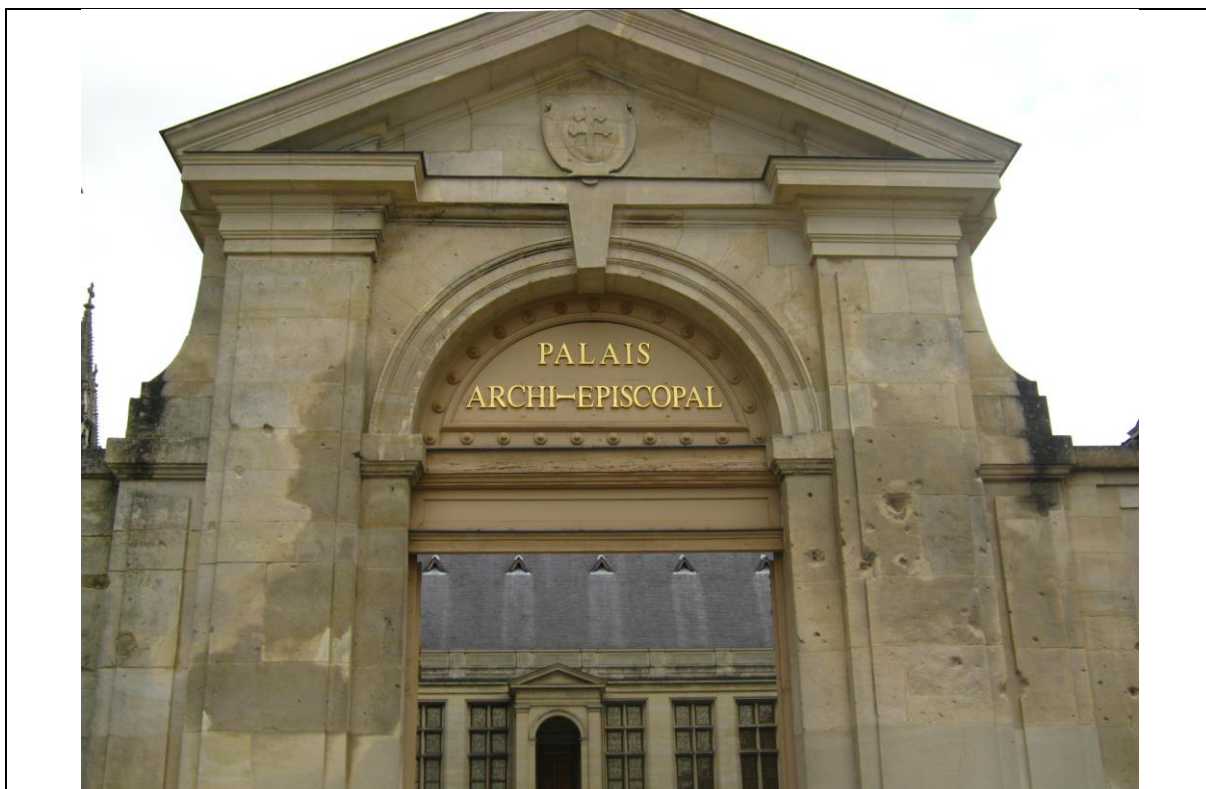

Grób Fryderyka Chopina w Paryżu

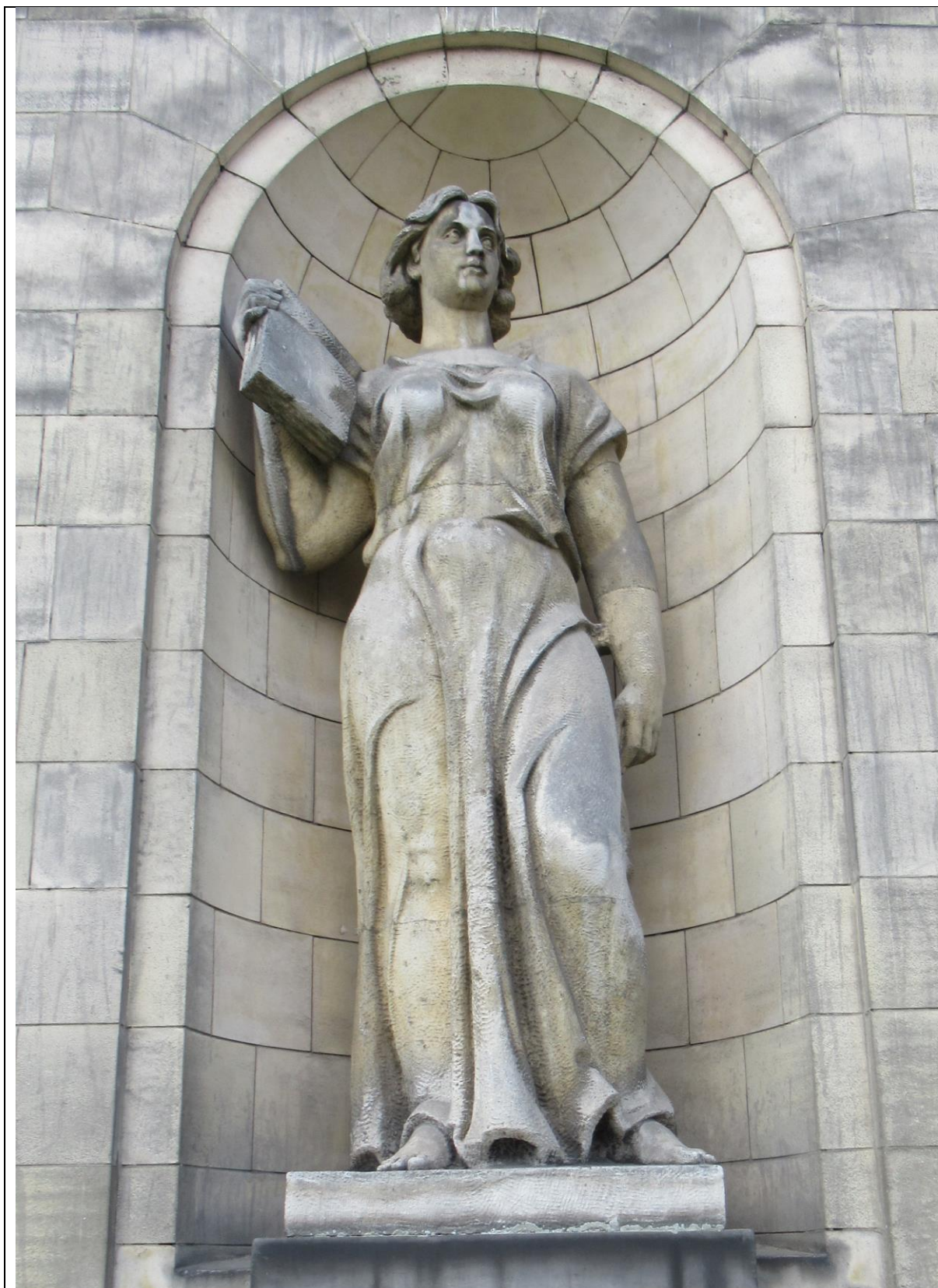
Muzeum LUWR ze słynną szklaną piramidą

Postać kobiety – Pałac Kultury w Warszawie (Fot.: Stan Zawiślak - eseista)

Zdjęcia NAC oraz autorstwa Barbary Zawiślaka (Paryż) i eseisty.